

NARODNE

NOVINE.

Novine ove izlaze svaki dan izvanredno nedjelje i praznike osim u zimskom mjesecu. Predplaćanje predlaže se za godinu u novinarstvu 4 for. rebra. Za vanjske koji ne mogu doći svaki dan poslati poštijati, 6 for. sr.

Za službene oglase predplaćena je: u novinarstvu 4 kr. sr. od linije za prvoput; za zatim za svakiput 2 kr. sr. — Za druge oglase ili posebne linije plaća se do 10 linija 60 kr. sr. dalje kako od svake pojedine linije 4 kr. sr.

*) Iz Bosne 4. travnja. Prvi dan ožujka po starom kalendaru kod Turakah je poznati rok, u kom oni običaju zakupljivati zapovjedništva (zabitluke), sudie (kadiluke), mitnice i samoprodaje; pa i druge ugovore podajničke činiti gospodari sa svojim kmetima. Od četiri dakle stotine godinah težkim okovima ljutog zuluma kletih poturicah kherstjanstvo stegnuto željno očekivaše, da dodje ožujak ove godine, jer se u obće govoraše, da će o ožujku ove godine ulomit vrat samosilje i zulum poturicah, a da će stupit i u Bosni u život tanzimat, koga je čestiti sultan i drugim državam podielio. Pa ožujak dodje i evo prolazi, a u Bosni more se reći, da gotovo sve na starom ostaje, a jer to? jer tvrdoglava poturica bosanska tvrdo je odlučila svoju sudbinu vatrenim kremenom i ostrim gvozđjem dieliti, pa neprestaje dizati oružje suprot sultanu i njegovoj vojsci. Može bit, da su mnogi ljudi mislili, kako glasovitog vojvode Omer-paše top prvi u Bosni pukne i njegov se jak razlegne, odmah će sva Bosna ulegnuti, pa evo vidimo da 6 mjesecih prodje, topovi bez prestanka pucaju, carska vojsvedilj kervavim ratom bori se s odmetnicima, a Bosna još nije legla. Istina, da carska vojska u svakom borenju, gdje je Omer-paša, jača ostade, al se Bošnjaci opet podignu, niti hoće, da se prodju zla i bijenja; a toga ja bi rekao, da je najveći uzrok, što je Omer-paša, kako isti odmetnici govore, odveć merhamelli (milostivan), pa nadbijene odmetnike neda smicati, a Bošnjaci nit se boje cara, ni njegove vojske, ni seraskiera, ni prognanja, ni okovah, nego se samo boje mrtve glave.

U Bosni dakle s prolazećim ožujkom ostadoše na sudijama opet izjelice Bošnjaci, na zapovjedništvima samosilni zapovjednici Bošnjaci, ako li ima gdje koji zapovjednik inostranac, on ti je vrbov panj, neznanjući jezika, dèrži uza se tolmace Bošnjake, a ovi ko Bošnjaci Turčinu presudjuju, raju odgone s vrata pravde razcviljena, na mitnicima siede Bošnjaci, i spahie i vlasnici zemaljah (age) i jesu Bošnjaci Turci; s carskom se vojskom biju, a raju gule, i taru Turci Bošnjaci, sad šta ostaje reji? težit černu zemljicu, davati Turcima gospodarim, što god zaištu, a caru harać i veziru porez, suviše vojniko prinosit i njihovu hranu, i ovo je posljednje na novo postalo, a ostalo je na starom sve ostalo.

Jedino valja istinu kazat, da je raja oblakšicu vidja u tom, što u sabiranju haraćah, nije bilo starog zuluma haraćiah, jerbo su haraće kupili od raje njihove zakonše. — Samoprodaja kave sad je u Bosni ukinuta, sad svak može s njom tèrgovat, i s tog je kava jur pojevitnila. Na oki jednoj tri groša (15 kr. srebra) — Samoprodaju pivicah zakupio je kherstjanin iz Sarajeva Radulović, i tude nadati se je boljem, jer neče zar on kao dosad Turci zakupnici gonit silom i u svetac i u petak raju u bare, da mu traže pivicah. A kažu, da je i desetinu od tvornicah gvozdenih u Varešu zakupio hristijanin, neće li i on biti, koliko god pravednit od dosadanjih Turakah. Nieki Turci glasseju, da je Babić Mustafa-paša vratio se iz Carigrada, i da je već u Sarajevo stigao, i da Adži-beg tuzle-paše sin do koi će dan čatisat (prispjeti) u Bosnu, a drugi opet kažu, da su tèrgovci sarajevski pisali iz Carigrada, da Adži-beg mele u okovima sekake carigradske. Tko će znat? tko laže tko li istinu kaže?

Zvanična čast.

Veliko-tèrgovačka kuća u Beču Suller et Comp. poslala je zaklade Jelačić-bana 108 for. 30 kr. kao prineske, koji su se kod nje sakupili prilikom razprodavanja srećakah za veliko zrebanje, njoj poviereno na korist poznatih pet zakladah za nemoćne vojnike.

Dočim se ovi novci na opredieljenu svèrhu obratjuju, izražuje se na njimi javna zahvala rečenoj veliko-tèrgovačkoj kući kao i pojedinim darovnicima u ime svih, koji pravo na podporu iz zaklade imadu.

U Zagrebu dne 3. travnja 1851.
Od upravlj. odbora zaklade Jelačić-bana.
Predsjednik
Denkstein,
g.-m.
Tajnik
Preradović.

Herzavatska, Slavonija, Dalmacija i vojvodina Sèrbija.

Iz Zagreba, 9. travnja. Dana 5. travnja 1851 držana je ravnateljska sednica društva za poviestnicu i starine jugoslavenske, u kojoj su pretresani i riješeni sliedeći predmeti:

1. Procitan je i odobren zapisnik sednice od 11. ožujka.

2. G. blagajnik i savietnik Vieokoslav Babukić javi, da je biskup zagrebački 10 a djakovački 100 for. srebra društvu darovao.

Ovi darovi budu sa zahvalnosti primljeni.

3. Banska vlada sobčava društvu, da je popočiteljstvo prosviete uslied prošnje društva na svietlog bana upravljene, carsku akademiju znanoštih umolilo, da zagrebački muzej primi u broj onih zavodah, kojim običaje diela svoja priobčivali, i da je ista akademija svoja diela po pridvorinom knjigaru Braunmülleru društvu već odpremila; što se pako tiče molbe glede ustrojenja učiteljske stolice za pomoćne znanosti zgodopisa, to se visoko popočiteljstvo za sada nenalazi u stanju, da bi otaj želji zadovoljilo, priuzdržava si medjutim ipak, da će isti predmet opet u pretres uzeti, kad bude riješeno pitanje, kojim bi se načinom mogao u obće razprostraniti zavod zagrebački, koi za sada postoji samo kao pravoslavna akademija.

4. Slavna regimenta gradiška piše, da je po dobivenom od svietlog bana nalogu starine po svomu okružju traziła; nu osim jednog topa, kog je krajišnik Radmanić pri gradištu starog grada Kraljeve-velike našao i kog je isti pripravan društvu besplatno ustupti, neima starinah željenih ni kod štaba, ni kod kompaniah, ni kod pojedinacah. Javija ujedno društvu, da se u Vèrbovi nahodi spomenik nad česnom, iz koje god. 1768 Josip drugi, a 1777 nadvojvoda Maksimilian vodu piše. Osim toga nuđi ista slavna regimenta društvu sbirku rudah, koju posieduje, sabranih većinom u rudniku „Dogačko“ zvanom, skupa s ormarom u komu se nahode, ako ih društvo na svoje troške dobiti hoće.

Uslied ovog s osobim veseljem primljenog dopisa, koi pokazuje, kolika je domorodna revnost slavne regimente gradiške, zaključeno je, da se istoj regimenti odpiše, da će se društvo za dobavljenje onog starinskog topa u svoje vrieme kad zgoda bude pobrinuti, na poklonu pako sbirke rudah izjaviti će se slavno regimenti zahvala i ujedno će se umoliti, da sbirku na troškove društva u Sisak pošalje na g. Lovrića, komu će se pisati, da bude tako dobar, te istu sbirku amo u muzeum dopremi, gdje će ju g. Dragutin Rakovac primit i troškove dopremljenja iz Novo Gradiške do Zagreba namiriti iz one blagajne, iz koje se to najbolje po njegovom mienju namiriti može.

5. Slavna regimenta otočka javlja, da se je uslied naredbe svietlog bana pobrinula za sastavljenje poviestnice svoje, koje je na se uzeo kapitan Franjo Bach. On će se pri tomu poslu služiti arhivom regimentским počamši od g. 1747 kad je ista regimenta ustanovljena, i trebati će dok ga dogotovi najmanje 3. mjeseca. Osim tog je sastavljena poviestnica od g. 600 po Isusu do 1717 i ponudja se društvu, da će mu se, ako želi, komad po komad pošiljati.

Uslied ovog radosno primljenog dopisa, iz koga se vidi, kako je slavna regimenta važnost narodne poviestnice dokučila, odlučeno je, da će joj se društvo na rodoljubivju pripravnosti, kojom mu dogotovljeni dio poviestnice ponudja, serdačno zahvaliti, i poslat će joj se ujedno rukopis jednanahodeći se u rukuh g. majora Mije Sahljara, koi ga je od pukovnika Zajička primio, u komu su sadržana nieka dta za poviestnicu regimente, da ga g. kapetan Bach kod svoga upotrebi.

6. G. pukovnik Ettinghausen vrlo serdačnom pripravnoti javlja, da je od župnika Topuskog g. Lehpamera dobio za naš muzeum izkopani tamo populani kamen i strielice, a od g. tridesetnika Somogyia iz Oblaja sauriku osobito veličine izpunjenu; nadalje da je kopanje u Topuskom naredio, i da će društvu javiti, ako se što nadje; napokon želi i članom društva postati.

Uslied ovog lista iz koga se društvo o plemenitju revnosti g. pukovnika, kojom se on za dielovanje njegovo zauzima — uvieriti mogaše, zavladala iskrena radost medju odbornicima i isti bi s osobitim veseljem medju članove društva primljen.

7. Varaždinski vèrhovni župan g. Skender Šimunčić obznaruje društvu, da se je obratio na bansku vladu zbog dozvoljenja prenosa poviestničkih sliках iz dvorane županjske (u Varašdinu) u narodni muzeum. To bi s radosti na znanje uzeto.

8. Iz lista kneza Lukše Ovcarevića-Gučetića danog u Beču 19. ožujka o. g. razumilo je društvo bratinsku domorodnu blagodarnost za imenovanje njegovo za počastnoga člana. Plemeniti knez nada se, da će se naukom i ljubavju naše jugoslavenske poviestnice, po nastojanju društva pobuditi u narodu svijest stare slave njegove i onih nesrietnih sgodah i vlastitih pogriješakah, po kojim je on sa visine svoje pao; da će razumieti, na kakove mu se moralne i građanske krieposti najprije povratiti i uzvisiti treba, ako hoće, da staru sriću i slavu u novoj potrebi razvijanja svoga postigne. Nastojat će nadalje i na pitanja odgovoriti i ponudja pripravnost svoju kod unapredjenja društva kroz svoja poznanstva u svietu.

Obći „živio“ pozdravi toli krasni dopis, koi u malo riečih puno čednosti i istine sadèržava.

9. Čitan bi list Dr. Franje Carare, u komu se zahvaljuje na časti, koja mu je imenovanjem za počastnoga člana društva izkazana i ponudja svoje sile društvu na službu. Nadalje nalazi, da je prva knjiga arkiva puna dobrih sastavakah i šalje svoje odgovore na pitanja, koja je društvo na članove razposlalo bilo.

Ugodno čutjenje razprostrie se med savietnicima ravnateljstva uslied ovog liepog lista i odgovora na pitanja, za koja bi zaključeno, upotrebit ih za drugu knjigu arkiva.

10. G. Mužstven Stojković iz Tèrta daje društvu prepis znamenitog lista vladike Černogorskog na skadarskog Omer-pašu Skopjaka od god. 1847. G. Dmitar Lovričić vić poslao je rukopise Kačića o padnutju Bosne i Sibirjanin Janku. Dr. Antun Pavić odgovara na pitanja društva.

Sve je ovo sa zahvalnosti primljeno, i upotrebit će se u arhivu, a list vladike černogorskog i posao g. Pavića čitat će se u velikoj skupštini.

11. Gosp. Mijo Stojanović poslušajući član društva, poklanja društvu sbirku narodnih pripoviedakah, koje je on sabrao.

Odlučeno je, da se ta sbirka podnese ravnateljstvu matice, nek ju dade tiskati, ako bude moguće.

12. Glede spomenika na grobnickom polju predloženo bi, da se piše visokoj banskoj vladi, buduć se je obće mienje izrazilo, da društvo bri-